

Tuomioistuinvirastolle

Tuomioistuinvirasto on varannut tuomareita edustavalle työntekijäjärjestölle eli Suomen Tuomariliitto ry:lle tilaisuuden tulla kuulluksi asiassa 68/07.00.03.03/2021, joka koskee kahden varajäsenen nimittämistä tuomioistuinviraston johtokuntaan.

Tuomioistuinviraston johtokuntaan on ilmoittautunut kaksi henkilöä käräjäoikeuksia edustavan varajäsenen ja yksi henkilö erityistuomioistuimia edustavan varajäsenen tehtävään. Tuomariliitolla ei ole syytä epäillä ilmoittautuneiden henkilöiden sopivuutta haettavana oleviin tehtäviin.

Tuomariliitto kiinnittää huomiota hakumenettelyyn liittyviin epäkohtiin, jotka edellyttäisivät lainsäädännön täsmentämistä ja menettelytapojen kehittämistä.

Tuomioistuinlain 19A luvun 7 §:n 2 momentissa on lueteltu tuomioistuimet, joita jäseniksi nimettyjen on edustettava. Sanotun lainkohdan 3 momentin mukaan tuomarijäsenistä yhden on oltava hovioikeuden tai käräjäoikeuden päällikkötuomari ja yhden hallinto-oikeuden tai erityistuomioistuimen päällikkötuomari. Lainkohtaan liittyvässä hallituksen esityksessä on todettu, että tuomioistuinviraston tehtävistä valtaosa liittyy asioihin, joista päällikkötuomarit omissa virastoissaan päättävät ja vastaavat. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että viraston johtokunnassa on kokemusta tuomioistuimen johtamisesta. Tästä syystä johtokunnan tuomarijäsenistä kahden olisi oltava päällikkötuomareita (HE 136/2018 s. 61).

Tuomariliitolla ei ole sinänsä huomautettavaa pyrkimykseen, että johtokunnassa on jäseniä, jotka toimivat päällikkötuomarin tehtävissä. Lainkohdan tulkinta on kuitenkin muodostunut sellaiseksi, että myös varajäsenen on edustettava samaa henkilöstöryhmää kuin varsinaisen jäsenen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että johtokunnan jäsenten ja varajäsenten valitseminen on sidottua siihen, mistä henkilöstöryhmästä muita tuomioistuimia edustavat henkilöt on valittu. Koska tällä hetkellä käräjäoikeuksia edustava varsinainen jäsen on päällikkötuomari, varajäseneksi valittava henkilö ei tule tarkastelluksi henkilökohtaisten ominaisuuksiensa tai pätevyytensä perusteella vaan tulee nimitetyksi yksin siitä syystä, että toimii päällikkötuomarin tehtävässä. Jos tavoitteena on arvioida johtokunnan jäseneksi

hakeutuvien henkilöiden soveltuvuutta tehtävään tai halutaan hakijoita tehtäviin laajemmin, lainsäädäntöä tulee muuttaa tai ainakin tulkita sitä nykyisestä poikkeavalla tavalla.

Vaikka johtokunnassa on epäilemättä etua siitä, että jotkut jäsenet toimivat johtamistehtävässä päällikkötuomareina, on Tuomariliiton käsityksen mukaan olennaista ymmärtää, että tuomioistuin on asiantuntijaorganisaatio, jossa työskentelevät tuomarit ovat lainkäyttötehtäviä hoitaessaan itsenäisiä ja riippumattomia (ks. PeVL 49/2018 s. 3). Tiedossa on myös se, että kaikki päällikkötuomarin tehtävissä toimivat eivät osallistu lainkäyttötehtävien hoitamiseen tai osallistuminen on vähäistä. Mainituista syistä on perusteltua, että johtokunnan jäsenenä on muitakin kuin päällikkötuomareita. Tuomariliitto katsoo, että säännöksestä tulee ilmetä suoraan se, että johtokunnassa pitää olla myös muiden kuin päällikkötuomareiden edustus.

Nykyisessä valintamenettelyssä päällikkötuomareiden asemaa korostaa entisestään se, että tuomioistuinlain 19A luvun 8 §:n mukaan päällikkötuomarit nimeävät ehdokkaat jäsenen ja varajäsenen tehtävään. Menettely poikkeaa korkeimmissa oikeuksissa noudatetusta. Päällikköiden asemaa valintamenettelyssä voidaan pitää keskeisenä ja samaan suuntaan vaikuttaa myös edellytys useiden päällikkötuomareiden valitsemisesta johtokunnan jäseniksi ja varajäseniksi. Se, että päällikkötuomarit käytännössä keskuudestaan valitsevat jäseniä ja varajäseniä johtokuntaan voidaan nähdä epäkohtana, sillä ehdokkaiksi nimettävät ovat tosiasiallisesti ainoastaan jonkinlaisen vertaisarvioinnin kohteena.

Tuomariliiton käsityksen mukaan valintamenettelyyn liittyvää lainsäädäntöä tulisi selkeyttää ja arvioida uudelleen. Ehdokkaiden nimeämisen tulisi tapahtua toisin ainakin niiden käräjä-, hovi-, hallinto- ja erityistuomioistuimia edustavien jäsenten osalta, jotka eivät ole päällikkötuomarin tehtävässä.

Tuomariliitto kiinnittää huomiota myös siihen, että hakuilmoituksessa johtokunnan varajäsenten tehtävään ei ole avoimesti tuotu esille, missä tehtävässä toimivat voivat tulla tehtäviin esitetyiksi. Hakuilmoituksessa on todettu, että johtokunnan varajäsenen tehtävästä kiinnostuneita käräjäoikeuksien ja erityistuomioistuinten tuomareita pyydetään ilmoittautumaan. Mikäli ainoastaan päällikkötuomarin tehtävässä toimiva käräjäoikeuden tuomari voi tulla tehtävään nimitetyksi, tämän seikan olisi pitänyt ilmetä suoraan hakuilmoituksesta.

Tampereella 8. maaliskuuta 2021

Antti Tapanila
Tuomariliiton puheenjohtaja